

BIBLIOTEKA

1. Marina Vujčić, *Pedeset cigareta za Elenu*
2. Slavenka Drakulić, *Nevidljiva žena*
3. Ante Tomić, *Pogledaj što je mačka donijela*
4. Predrag Ličina, *Bljuzga u podne*
5. Josip Mlakić, *O zlatu, ljudima i psima*
6. Boris Dežulović, *Jebo sad hiljadu dinara*
7. Jurica Pavičić, *Žena s drugog kata*
8. Milana Vlaović, *Bomboni od meda*
9. Ante Tomić, *Čudo u Poskokovoj Dragi*
10. Semezdin Mehmedinović, *Me' med, crvena bandana i pahuljica*
11. Olja Savičević Ivančević, *Adio, kauboju*
12. Boris Dežulović, *Poglavnikova bakterija*
13. Renato Baretić, *Osmi povjerenik*
14. Ferida Duraković, *Ne lažem, Tita mi*
15. Ante Tomić, *Što je muškarac bez brkova*
16. Semezdin Mehmedinović, *Ovo vrijeme sada*
17. Drago Kekanović, *Veprovo srce*
18. Muharem Bazdulj, *Nevidljiva družba*
19. Jerko Mihaljević, *Putar i parizer*
20. Ante Tomić, *Ništa nas ne smije iznenaditi*
21. Jurica Pavičić, *Crvena voda*
22. Ante Tomić, *Veličanstveni Poskokovi*
23. Aleksandra Veljović Čeklić, *Leptirica*
24. Marina Vujčić, *Sigurna kuća*
25. Ante Tomić, *Nada*
26. Tanja Stupar Trifunović, *Duž oštrog noža leti ptica*
27. Slavenka Drakulić, *O čemu ne govorimo*
28. Olja Knežević, *Milena & druge društvene reforme*
29. Ivana Bodrožić, *Fikcija*

**SEMEZDIN
MEHMEDINOVIC**

**MALI
ROMAN O
TIŠINI**

■ Laguna ■

Copyright © 2025, Semezdin Mehmedinović
Copyright © ovog izdanja 2026, LAGUNA

BIBLIOTEKA BEZ PREVODA

Knjiga 30

Sabini, vrapčiču

Sadržaj

Pisati o sebi	17
Prstohvat	21
Zagrljaj	22
Taksist.	22
Smrt goluba.	23
Makadam	24
Portret majke.	25
Dva slikara	26
Ime.	30
Krečenje šljivika	30
Godina smrti	31
Mark Strand	32
Andrićeva cigareta.	33
Kocka šećera	35
Sarajevski filozof	36
Trinidad.	38
Vrata.	41
Pitanje originala	42
Porijeklo slike.	43
Razgovor sa Sulom.	46

Septembar, 1993..	48
Stara kuća	49
Jezik bola	53
Zimomora	54
Kako nešto prestane biti?	54
Nafta.	57
Mali roman o tišini	62
Izgubljeni scenarij	66
Ismetov atelje.	69
Đulagina džanarika	71
Jučerašnji cvijet.	72
Portret.	73
Canetti i Selimović.	74
Osloboditi mrtve.	75
Haim Pinto	76
Muško rame	77
Joe Brainard	79
Tito od sapuna	81
Svijet od prije tvog rođenja	82
Zvuk vode.	83
Radovanje snijegu	84
Sat	84
Izložba.	85
Povratak u Tuzlu.	86
Glumac	91
Bol	92
Inat-kuća	93
Plavi češalj	94
Ne sjećam se	95
Čuvar muzeja.	96
Bog.	97
Jastuk, domovina.	98
Greška	101
Strah od države	101

7 riječi	102
Roman	102
Hercegovac iz Los Angelesa	103
<i>Silence</i>	104
Nevolje s bukom	105
Ka svjetioniku	107
John Cage	108
Tarikova ptica	108
Dvije kuće	112
Vrane	113
Kuća bez ogledala	113
Slika i tekst	114
Kiša	115
Ogledalo	115
Selfi.	115
<i>Visitor</i>	118
Životna priča.	119
Između dva poljupca.	121
Jastuk.	121
Bergerov portret	122
Bijeli svijet	123
Imati mišljenje o svemu	123
Sarin most	124
Olrajt.	124
Savjet mladom piscu.	125
Francis Bueb	125
Igorov atelje	127
Kiša	128
Kuća na putu.	129
Glad	132
Novembar	133
Mladi ljubavnici	133
Dva čempresa	134
Vojničke čizme	134

Pero Buntić	135
Ključ	136
Suvišak	136
Na kraju svijeta	137
Tišina	139
Vrijeme bez zagrljaja (2020).	141
Zdravko Grebo.	163
Domaća blatina	170
Sa-ra-je-vo	171
<i>Success?</i>	172
Izbjeglica u vlastitoj zemlji.	172
Pogled	173
Naočale	174
Trešnje	175
Pisac	177
Trideset godina kasnije	177
Novinar	178
Kišobran	179
Slikao sam ga dok je spavao	180
Stari pjesnik	182
Zastave	185
Nijedna zastava	186
Šta ima?	187
Sarajevska Škola za umjetničke zanate i letenje	189
Evropsko vrijeme	190
Odakle dolaziš?	191
Pseći plenum.	192
Prvi dan jeseni	194
Bela Šubić	194
Bor	195
Kao nekad	196
Zrele šljive	201
Lična karta	202
Moje adrese	203

Krajolik	205
Lift	205
Berlin.	206
Crna mačka	208
Frida	209
Sylvijina pletenica	211
Njen kompliment	212
Nostalgija	212
Albert Alcalay	213
Burroughs	215
Victor	217
Washington, D.C., juni 2007.	218
Podnevna kafa	221
Ferlinghetti.	221
Jewlia Eisenberg	222
Mrav	226
Robert Creeley	227
Tomaž Šalamun	229
Kći	233
Taksist	233
Sunovrat	234
Novi početak.	235
Auschwitz	236
Staljinovo uho	236
Noćni voz	236
Nepoznati brat.	237
Odisej	238
Zulfikar	239
Postojanje svijeta.	241
Stari telefonski imenik.	242
Stranac	243
Robert Frank.	244
Bildungsroman	244
Bijeg	245

Sakralni objekt	245
Kafka	245
Film	246
Filmski radnici	246
Duša violine	248
Pripovjedač	249
Usmeni pripovjedač	250
Ponoć u Sarajevu	251
Boston napisan malim slovom b	251
Jutarnja predstava	252
Kako se zoveš?	252
Tijelo	253
Umoran od proljeća	254
Prvi snijeg	254
Stranci u liftu	255
Parket od tamne hrastovine	255
Vrijeme sadašnje	257
Staklo	257
Novi jezik	258
Voda i knjige	258
Knjiga	259
Grudva snijega	260
Nesporazum	260
Prva slika	261
<i>Your Corazón is my Daycare</i>	261
Nevidljivi ljudi	262
Osamdesete	263
Ulazak voza u stanicu	263
Tri ujutro	263
Šta nama govori kiša?	264
Na rubu svijeta	265
Fedora	267
Ljubavnica	267
Važan čin	268

Ters	269
Odgovor	269
Njegov san	270
Danas	270
Mathias Énard	271
Pisati nakon Auschwitza.	271
Jutro u knjižari.	273
Monolog Breytena Breytenbacha	274
Arktik	275
Siroti Gregory Corso.	276
To mjesto	277
Aritmije	278
Smrt u Central Parku	278
Zaboravljene pjesme.	279
Spokoj	279
Izmišljeni slikar	280
Staretinarnica u Beču	281
Dosada stvarnih života	282
Nisam	283
Drvo i pas	283
To mjesto	283
Radionica zvijezda	284
Posljednja večera.	285
Zaborav	285
Na svijetu	286
Bog i partizani	286
Metla	289
Jednom ćeš se ove noći sjećati s nostalgijom	289
Ljubav, valjda	290
Šumski mir.	292
Starim, uši mi rastu	293
Crta razdvajanja	294
Djeca	294
Prvo sjećanje.	295

Život, nesporazum	296
Clarice Lispector	298
Povjerenje u sliku	298
O grijehu	299
Snovi	300
Vokativ	311
Suvenir	311
Nigdje	312
Kuća pored mora	313
<i>O piscu</i>	<i>331</i>

... A mene privlače ruševine (i uspomene). Kad je nešto porušeno, tada zadobije milost da bude opisano u priči.

Zadobije milost u mojim očima.

Danilo Kiš

Pisati o sebi

Pisati o sebi znači pisati o svome snu.

San je zbir slika između kojih postoje praznine ispunjene nagovještajima. Postoje oni dijelovi koji nisu vizualizirani, ali smo ih svjesni, to je ono što nam se „u snu kaže“. Zbog toga je vjerodostojno prepričavanje sna nemoguć zahvat. Praznine između sanjanih slika prepričavamo onako kako se u filmskoj montaži kadrovi povezuju u scenu. Opis traži neophodne dopune da bi bio razumljiv. San je uvijek naše sjećanje na san.

Opisivati vlastiti život ima smisla samo ako, kako je to Martin Amis tvrdio, prenosimo iskustvo, a ne naprosto gole događaje za koje slutimo da su nam obilježili život i zbog toga vjerujemo da bi te priče mogle čitaoce zanimati. *Experience* je naslov njegove memoarske knjige, valjda najvažnije koju je Amis napisao. Pisati o sebi, u jezik prenositi ono što ti se u realnosti dogodilo, za to su potrebna sitna odstupanja. To je kao prepričavanje sna.

„Ti si – svoj život, i ništa više“, kaže Jean-Paul Sartre. Cijeli život, zapravo, prepisivao sam vlastite snove.

A onda, negdje između 2003. i 2008. godine, prestao sam pisati. Počeo sam pisati scenarije, ali i tada, bježeći od onoga što

je bilo razlikovanje između dva različita jezika, jezika scenarija i jezika književnosti, uglavnom bih ostajao u prostoru književnosti. Ali san je također prostor iskustva, u njemu otkrivamo nešto o sebi. Imajući to na umu, rekao bih da san nadrašta našu stvarnost. U dnevnom životu, naši događaji su interakcija s drugim ljudima i tu se događa jedan šum, oni imaju sliku o nama kojoj u određenoj mjeri podilazimo i ponašamo se u skladu s njihovim očekivanjima. U snu toga nema. U svom noćnom životu ja sam samo ja.

Evo jednog, u tom vremenu zapisanog sna:

Dvojniki. Evo šta mu se dogodilo: u četvrtak je iz poštanskog sandučića pokupio kovertu i u njoj našao kartu za brod-restoran koji u toku vikenda saobraća između A. i W. On ne zna ko mu šalje ovaj neobični poziv, a njegova djevojka zbog toga sumnjičavo vrti glavom i kaže:

„Ne znaš šta te tamo čeka. Šta ako se dogodi neko zlo?“

„Kad se dogodi“, rekao je, „onda ću o tome misliti.“

Došla je subota, on se spremio i otišao do rijeke. Na brodu se svi prema njemu odnose kao da ga znaju, premda on njih vidi prvi put. Starac koji se predstavlja kao vlasnik restorana i profesor filozofije („stručnjak za Wittgensteina“) odvodi ga do stola za kojim sjedi taj čovjek. Istog trenutka ga je prepoznao i zanimemio od straha. Taj čovjek je kao on. Osim sitnih razlika u odjeći, jedina stvarna je da „stranac“, za razliku od njega, govori britanskim akcentom. Iznenadio se kad je otkrio da uz „njegovo“ lice, i uz „njegovu“ pojavu tako prirodno ide britanski akcent. Sve u svemu, susret sa samim „sobom“ na kraju se pokazao kao prilično bezazleno iskustvo. Istina, želio je da pita – šta je razlog ovom čudnom upoznavanju?, ali se iz nekog razloga plašio odgovora. Plašio se da bi ga taj odgovor mogao povrijediti. Zapravo, strah ga je bilo da nakon tog odgovora više neće biti isti i da ništa u njegovom svijetu više neće biti isto. I onda su razgovarali o nebitnim stvarima, nevrijednim

spomena, a kad je brod napravio cijeli krug i stigao na pristanište s kojeg je krenuo, od svoga domaćina i od svog dvojnika oprostio se i vratio kući. Djevojka je od njega tražila da opiše svaki detalj događaja s broda. I on je pričao.

Kad je završio, ona je rekla: „Pričaj još.“ On je rekao: „Nema više.“

„Pričaj bilo šta.“

„Zašto?“

„Prija mi kako govoriš.“

Pitao je: „Šta je toliko zanimljivo u mome govoru?“ A ona je rekla: „Britanski akcent.“

Šta je *ja* u autobiografskom tekstu? To je *ja* koje jako sličí meni, ali ono nikada nije sasvim ja. Pisati o sebi, opisivati stanje kojem smo prisustvovali, uvijek je odstupanje iz opisanog događaja. Prije svega zbog toga jer je sâm čin pisanja nagovor da mislimo u odnosu na prošlost. Meni iskustvo govori da iza svake slike postoji još jedna slika, i još jedna. U proteklih šezdeset godina, većina važnih događaja vraća me u prošlost do samoga početka, do prvih sjećanja. A taj pokret unazad sličí snu. Zato je pisati o sebi – bavljenje vlastitim dvojnikom.

Vrijeme vode i nafte. Najvažniji predmet iz mog rata. Punio sam ih na česmama ispred gradske Pivare. Imao sam dva ovakva kanistera, a noću, kad bi puhao vjetar, slušao sam kako se međusobno sudaraju na balkonu.

Prstohvat

Let iz Istanbula je kasnio. Sjedišta su ispunili putnici iz Katar, brojna grupa u arapskim tunikama, glasno su razgovarali, izgledalo je kao da se svi međusobno poznaju. Poletjeli smo u sunčanom danu, ali je avion uskoro, kad smo već bili iznad Bugarske, ušao u olujni oblak. Munje su obasjavale prozor uz koji sam naslanjao glavu. Avion se prijeteci tresao, smijeh putnika je utihnuo, a uskoro sam čuo njihov ujednačen šapat u kojem bi se često pojavljivala riječ Allah; bila je to neobična nebeska opera sačinjena od ljudskih glasova. Potom nam se preko avionskog razglasa obratio kapetan i rekao da će avion odstupiti od svoje putanje kako bismo izbjegli oluju i da ćemo zbog toga kasniti.

Nije prošlo puno vremena, ukazala se nebeska plavet. Iz olujnog oblaka izronili smo u sunčani dan. Pogledao sam kroz prozor i na tlu, između sivog i svijetlosmeđeg krajolika, vidio sam rijeku: dugu smaragdnu granu, ili cijelo drvo s malom krošnjom na jednoj strani i s korijenom, žilama koje se račvaju na drugom kraju. U prvi mah, oduševljen onim što se dolje na zemlji ukazalo, nisam bio siguran gdje smo, pomišljao sam da je nakon prinudnog lupinga avion dospio iznad Grčke. A onda sam se sjetio: Neretva. Cijeli tok rijeke s jezerom na vrhu i s deltom na jugu. Neretva je smaragdna i s neba kad se gleda. I sve se nakon toga umirilo.

Dvije žene u sjedištima iza mene razgovarale su o kućnim problemima, nisam ih pažljivo slušao, ali u jednom trenutku čuo sam riječ *prstohvat*. Otkad je nisam čuo! Sigurno više od dvadeset godina. Prstohvat je onoliko soli koliko se pokupi između palca i kažiprsta da se njime začini jelo u vrijeme kuhanja. Ima različitih načina da se izmjeri svijet. Prstohvat je mjerna jedinica moga svijeta. U Sarajevo se vraćam nakon što sam iz njega odsustvovao dvadeset i četiri godine. I možda je ovo trenutak stvarnog povratka kući, ovaj u kojem sam čuo riječ *prstohvat*.

U sjedištima ispred mene je razgovorljivi stari par – čujem ih, ali ih ne vidim. U jednom trenutku ona se nagine, tako da između dva sjedišta vidim njeno lice, kao snijeg bijelu kosu zadjenutu iza uha, dok između palca i kažiprsta stiže naušnicu: bijeli porcelanski oblutak na kojem je naslikan blijedoružičasti cvijet, možda behar japanske trešnje. Sagnula je glavu tako da njen suprug iz blizine vidi ono što mu pokazuje i kaže:

„Sjećaš li se ovih naušnica?“ „Sjećam. Lijepe su.“ „Sjećaš li se kad sam ih prvi put nosila?“ „Ne.“ „Na našem vjenčanju“, rekla je.

Sjetio sam se scene iz Antonionijevog filma *La Notte* u kojoj supruga (Jeanne Moreau) svom bračnom drugu (Marcello Mastroianni) čita ljubavno pismo. On pažljivo sluša i kad je završila, pita: „Ko je to napisao?“ A ona kaže: „Ti.“

Nakon toga, par u sjedištima ispred mene se umirio i ostatak puta proveli su u tišini.

Dok avion slijeće, kroz prozor gledam zgradu u koju se vraćam; u parku ispred nje drveće je naraslo. Ne osjećam uzbuđenje zbog povratka, već nervozu, a možda i strah od onog što me kod kuće čeka. Točkovi su zagrebali pistu. Gledam u prste lijeve, pa desne šake: jučer sam bunovan, spremajući se na put, nespretno u žurbi odrezao nokte.

Zagrljaj

Na maloj aerodromskoj pisti dvoje mladih grle se. Sa strane stoji i u njih gleda djevojka koja u zagrljaju drži ukulele.

Taksist

Kad sam izišao iz aerodromske zgrade i s koferima prišao taksi štandu, nalakćen na otvorena vrata svog auta, vozač me pitao: *Dokle?* Rekao sam da nije daleko i izdiktirao mu adresu u

kvartu nadomak aerodroma. *E, ne mogu*, rekao je, *to mi se ne isplati*. Ostali taksisti u nizu povijali su vratove i trudili se da nam se pogledi ne sretnu. I tad sam shvatio da sam se vratio kući. To je Sarajevo; samo u ovom gradu taksist će odbiti da te vozi jer je razdaljina tako mala da mu donosi sitnu zaradu. I pritom će biti uvjeren da u njegovoj odluci nema ništa sporno, da je ona sama po sebi razumljiva i opravdana. On je istog trenutka izgubio interes za mene i preko mog ramena gledao prema izlaznim aerodromskim vratima iščekujući da se tamo pojave drugi putnici. Preplanuo je u licu. U bijeloj je košulji. Ispod providne pamučne tkanine vide se boje majice na njegovim prsima, fotka naslovnice albuma *Wish You Were Here* Pink Floyda. *Dobra majica*, kažem. On obori glavu i gleda niz košulju i ne razumije šta mu to kažem. Na trenutak je zbunjen. *Majica ti se vidi ispod košulje*, kažem. On kimne glavom. I zato što je preplanuo u licu, pitam ga da li je dobio ten stojeći ovdje na stajalištu. Nije, bio je dvije sedmice u Ulcinju. *Tamo mi živi sestra*, kaže. *Svakog ljeta odem da je obiđem*. Onda govori o ulcinjskom mineralnom blatu u koje se uvalja i liječi kostobolju. I već smo razgovarali kao da između nas ne postoji nesporazum. *Na more ideš s porodicom?*, pitam. Izvadio je novčanik da mi pokaže fotografiju supruge i djece. Trebaju mi naočale. Gledam, ali ne vidim šta je na slici. Bez naočala više ništa ne vidim.

Smrt goluba

Na putu od parkinga do ulaznih vrata zgrade, u visini mog pogleda proljetale su ptice. Mimoilazio sam se s golubovima i vranama. Ispred ulaza je parkiran policijski auto, na haubu su naslonjena dva policajca, a između njih je šahovska tabla. Uz zadnju lijevu gumu njihovog auta vrana je oborila goluba i ujednačeno ga kljuca u glavu. Kad sam joj se primakao, ptica se uznemirila i poletjela, ali se spustila nekoliko metara dalje i sada čeka. Šta čeka? Da odem i da se vrati svom plijenu. Stojim

iznad umiruće ptice, vidim mozak koji izlazi iz meke ptičje lobanje, ali golub se pomjera, još je živ. Vrana me gleda. Ja gledam goluba. Gledam policajce. Ovdje imamo problem. Vrana ubija goluba, kažem. Njih dvojica me odsutno gledaju, a onda se vrate bijelim i crnim figurama na šahovskoj ploči. Ne znam šta bih sada trebao uraditi. Gledao sam vranu, gledao sam policajce zadubljene u šahovsku partiju. Nebo se naoblačilo pred oluju. Goluba unesem u haustor. Ostavim ranjenu pticu na hladnom mermernom podu. U liftu sam se već kolebao: goluba sam odvojio od vrane, ali ga nisam spasio, samo sam njegovu patnju produžio. Otključao sam vrata, u stanu je bilo mračno, produžio sam u kuhinju, upalio svjetlo i tada je iz platnenog abažura lusteru na stropu izletio krupni stršljen. Nastavio sam dalje, otvorio vrata i izašao na balkon. S aerodromske piste se podigao avion. S moje lijeve strane, na susjednom balkonu, muškarac je švajs-aparatom vario željeznu ogradu. Krijesnice su padale dolje, na parkirana policijska vozila. Dva policajca su odustala od svoje šahovske partije, užurbano su koračali između auta i gledali gore prema majstoru na balkonu, jedan je modrim policijskim kačketom mahao u zraku i rastjerivao već ugašene krijesnice kao da razgони ose. Nisam siguran da li se to redarstvenici svađaju ili prijateljski dovikuju s majstorom. Počela je padati kiša. Policajci su natukli kačkete, uskočili u auto i uskoro iščezli u dnu ulice. Majstor je isključio aparat za varenje. Kiša je umirila svijet. Koliko nevolja ti se može desiti kad se vratiš kući? S poda na balkonu pokupim drvenu štipaljku za rublje i s njom se vratim u sobu. Tamo me je čekao uzbunjeni stršljen, a ja sam mislio na pticu. Svjetlucanje sluzi, krv, mala rastvorena glava. Topli dodir perja u desnom dlanu.

Makadam

Mati je umrla. Šta o meni govori to da nisam bio na njenoj dženazi? Da nisam dobar sin? To je vjerovatno istina. I vijest

o njenoj smrti doživio sam kao olakšanje. Ali taj osjećaj je bio povezan sa stalnom brigom za nju, da joj se ne dogodi neka nevolja zbog toga što je u kasnoj starosti sama i prinuđena da o svemu brine bez moje pomoći. Njena me je smrt oslobodila te brige.

Još od prvih sjećanja, za nju vezujem osjećaj uznemirenosti. Bila je lijepa. Mogao sam imati četiri ili pet godina, držala me je za ruku, koraćao sam uz nju, usporeni smo bili zbog dužine mojih koraka i zbog napora hodanja po makadamu. A slijedili su nas trojica mladića, vukli bicikle uz svoje bokove, smijali se i glasno dovikivali mladoj majci. Napad tjeskobe i straha. Zvuk kamena pod muškom cipelom.

Portret majke

Na maloj polici uz krevet našao sam ovaj album. Ona je skupila moje fotografije u stanu i uredno ih poslagala između korica:

– Mene kao dvogodišnjaka uplašenog pred fotoaparatom, sasvim bijele kose i u nekom jednodijelnom odijelcu s ljubićicama izvezenim na prsima. To je, valjda, prva fotografija u mom životu.

– Na ovoj me ona pridržava dok sjedim na leđima konja, zbunjen i na rubu plaća. Sa strane se vide nakrivljeni čamci, izvučeni na obalu jezera. I kao dijete, bio sam uplašen čovjek. Ona je u laganoj ljetnoj haljini. Ova fotografija njoj je sigurno bila draga, jer je na njoj mlada i lijepa.

Listam album i između čednih porodičnih fotografija vidim jednu kojoj ovdje nije mjesto. Drukčija je, s njom ovo prestaje biti uredni porodični album. Najprije, fotografije su uglavnom crno-bijele, a ova je u punom koloru. Snimljena je na Mljetu, nekada u davnim osamdesetim:

– S moje lijeve strane stoji gola djevojka i u rukama drži dvije kriške lubenice. A ja, s usnama skupljenim u slovo O, upravo sam u zraku od duhanskog dima napravio savršeni

kolobar koji se na slici jasno vidi, stojim go, golcijat, sa svojim stidnim visuljkom koji oslobođen landara. Nema traga nelagodnosti, ni stida od vlastite golotinje. Moja tadašnja djevojka i ja, zadovoljni u svojim tijelima.

Fotografiju sam prije više od trideset godina sakrio između stranica neke knjige na polici, a ona ju je našla i preselila u album. Pokušavam sebi objasniti odluku da između čednih fotografija umetne i ovu koja je, uslovno rečeno, pornografska. Slika golih ljudskih tijela ovako javno se ne pokazuje, barem ne u svijetu kojem je pripadala moja mati. Šta je ona o ovoj slici mogla misliti? Zaista ne znam. Živjela je sama, album na polici uz krevet samo njoj se otvarao. Samo ona ga je listala. Da li je onda moja mati bila čudakinja? Zar se ne kaže „go ko od majke rođen“? Ima li išta prirodnije od slike majke koja gleda u svoje golo dijete? Ili ja sve to pogrešno vidim?

Uz krevet, na zidu je uramljena samo mala fotografija snimljena za ličnu kartu, a na njoj mršavog lica i bezvoljan gledam u objektiv kamere. Kad sam je pitao zašto je izabrala baš ovu, rekla mi je da ja, na svim svojim fotografijama koje je pronašla, ne gledam u objektiv fotoaparata, već uvijek negdje u stranu, zainteresiran za nešto što je u mojoj blizini, ali se na slici ne vidi šta je to. Ovo je jedina fotografija u kojoj gledam direktno u kameru. „... I ja pred spavanje pogledam u tu sliku, a na njoj ti gledaš u mene. Mi se pogledamo i ja nakon toga u miru zaspi“ , rekla je.

Umrla je u snu. U ovom krevetu.

Dva slikara

Na parkingu razgovaram s Alibabom, drugom iz mladosti kojeg nisam vidio više od trideset godina.

Živjeli su skupa u Zumrinom stanu. Moje prve komšije u Ulici Franje Račkog. Alibaba je bio mladi slikar, tek što je

završio Akademiju, ali je još uvijek koristio školske prostorije kao svoj atelje i ujutro bi odlazio tamo da radi. Zumra je u to vrijeme pravila skulpture od platna, tijelima životinja dodavala je glave poznatih ličnosti. Njeni su radovi izgledali kao dječje igračke, ali je u njima bilo jezovitosti od koje su se trnci penjali uz kičmu. Njih dvoje su, nama koji smo ih poznavali i družili se s njima, izgledali neraskidivo povezani. A onda su se ipak razišli. Bilo je tako neočekivano: danas su bili sretni skupa, a već sutradan Alibaba je odselio i više se nije vratio. Šta je bilo? Kad sam ga to pitao, Alibaba je rekao: „Ništa.“ A Zumra je na isto pitanje odgovorila: „Ne znam.“

To se dogodilo davne 1982. godine. Otada je prošlo više od četrdeset godina.

U povratku iz kupovine, s kantom kreča u ruci, jer sam odlučio osvježiti zidove soba u stanu, danas sam na Titovoj ulici ušao u taksi i vozio se kući. Vozač je bio šutljiv, što je netipično za sarajevske taksiste. Ali ni meni nije bilo do razgovora, tako da je to bilo sasvim u redu. Kad smo stigli na parking ispred zgrade u kojoj živim, okrenuo se da uzme novce od mene i tada su nam se pogledi sreli. Ne znam koliko sam se ja u godinama što su prošle fizički mijenjao, ali sam prepoznao njegovo lice i rekao: „Alibaba?“ On se namrštio, kao da nije bio sretan što sam ga prepoznao. A možda mu nije bilo drago što ga vidim kako u svojim kasnim godinama živi od prevoženja ljudi, on koji je nekad bio posvećen umjetnosti i kojemu se otvarala svijetla budućnost u slikarstvu. U bijeloj košulji, s bandanom svezanom oko vrata, nalik argentinskom gauču, izgledao je zdravo i jako za svoje godine. Koliko bi mogao imati? Šezdeset? Koliko dugo se nismo vidjeli? Dobrih trideset godina. I onda smo pričali, ali sam izbjegavao da spominjem njegovo slikarstvo. Ipak je u našem razgovoru spomenuta Zumra, pa sam se zanimao za tajnu njihova rastajanja. Šta se dogodilo?

Pokazao je cigaretu između prstiju i zamolio da izađemo napolje kako bi zapalio. Stajali smo uz otvorena vrata njegovog